

Legitimita poslanců

Jsme opravdu „parlamentní demokracií“?

Když jsem sledoval na obrazovce České televize debaty, či „kulaté stoly“ o přímé volbě prezidenta republiky, kde se objevovaly i hlasy dávající přednost volbě nepřímé, jeden argument mi tam chyběl: jaká je vlastně legitimita našich zákonodárců, koho vlastně zastupují? A koho pak reprezentuje jimi zvolený prezident? Je představitelem všech občanů, anebo „kmostrů“, kteří financují volební kampaň spřízněných stran?

Problematická je zejména volba do Poslanecké sněmovny. Na první pohled je všechno v pořádku - voliči si mohou vybrat mezi kandidátními listinami všech zúčastněných stran a případně upřednostnit kroužkováním některé kandidáty. Z voleb by tedy měli teoreticky vyjít zástupci politických stran, kterým voliči nejvíce důvěřují, případně které si vybrali podle jejich volebního hesla či programu. Zaráží ovšem fakt, že občané svým poslancům nedůvěřují - podle průzkumů má Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR důvěru jen asi 10-20% občanů. Z této nedůvěry lze potom odvodit i nedůvěru k vládě a prezidentovi, tj. k celé naší politické reprezentaci.

Že nejsme daleko od pravdy, dokazují některé nedávné incidenty - soud s řidičem Smetanou, který „domaloval“ na volební plakáty politikům tykadla, nebo *útok na prezidenta* plynovou pistolí, přičemž před zatčením „atentákník“ ještě stihl poskytnout rozhovor přítomným novinářům. Je možné také zmínit vajíčka létající na Jiřího Paroubka; tato akce byla domluvena na sociální síti Internetu. Takové odcizení mezi politiky a veřejností tu snad nikdy nebylo.

Mechanismus voleb do Parlamentu

Volby do Senátu jsou vcelku „průhledné“, senátoři jsou voleni přímo voliči svého volebního okrsku. Zpravidla tu vítězí známé, nezávislé osobnosti. Problémem je jen malá účast v senátních volbách, která se pohybuje kolem 20%. Senát má omezené pravomoci a mnoho lidí jej považuje za zbytečný.

„Zakopaný pes“ je hlavně v mechanismu volby do Poslanecké sněmovny. Naše politické strany, včetně těch „velkých“ - ČSSD a ODS - mají relativně malý počet členů a jejich volební kampaně jsou financovány „kmostry“ či sponzory, na nichž jsou pak tyto strany závislé¹. Do politiky tak proniká „byznys“, a zejména tzv. šedá zóna ekonomiky. To ovlivňuje zřejmě i tvorbu zákonů - sponzoři požadují různé „přílepký“, které umožňují zákon obcházet apod. Není divu, že je naše legislativa tak nekvalitní a nepřehledná.

Volitelná místa na kandidátkách obsazují sekretariáty politických stran; „teplé místočko“ ve sněmovně je zřejmě určitým úplatkem za věrnost straně. Podle Ústavy je každý poslanec odpovědný sám za sebe, není povinen hlasovat podle doporučení svého klubu. V praxi se tento nezávislý mandát poslance různým způsobem zpochybňuje: poslanci, kteří plně uplatňují svůj mandát, jsou označováni za rebely, přeběhlíky a podobně. Byl to zejména případ poslanců ČSSD Melčáka a Pohanky, kteří po půlroční politické krizi, vyvolané politikou „nulové tolerance“ Jiřího Paroubka, vytvořili v rámci ČSSD vlastní platformu. Uzavřeli s premiérem Topolánkem kompromisní dohodu a tím umožnili fungování jeho vlády. Za to byli vzápětí vyloučeni ze své strany a veřejně skandalizováni².

¹ O tom více Vladimíra Dvořáková, LISTY 3/2010

² Obrátili se na soud kvůli nařčení z „politické korupce“, ale soud jim nevyhověl. Expremiér a předseda ČSSD Jiří Paroubek tehdyrazil pravidla, blížká „leninským normám“ stranického života. Strana má být podle nich „bojovým oddílem“, vyloučení ze strany se rovná „občanské popravě“ (graždanskaja kazň)

Je zajímavé, že sdělovací prostředky byly při těchto událostech vždy na straně Jiřího Paroubka, ačkoli byl jeho postoj vysloveně protidemokratický. Sněmovna přeměněná na „bitevní pole“, kde poslanci soupeřících stran spolu vůbec nemluví, nemůže plnit své poslání - vytvářet kvalitní a všeobecně přijímanou legislativu. Sněmovna si za celé volební období nedokázala ani vybrat předsedu; „provizorní“ předseda sněmovny Vlček pak musel týden před koncem volebního období odstoupit kvůli korupci... Je těžké si představit, jak by byl vypadal vývoj naší politiky, kdyby byl prezident Klaus tehdy jmenoval premiérem Jiřího Paroubka, jak to někteří žurnalisté žádali³. Nebyl by to nový „Vítězný únor“?

Opoziční smlouva

V diskusích prezidentských kandidátů se stále vrací problém „Opoziční smlouvy“, která byla někdy v polovině 90.let uzavřena mezi vládou Václava Klause (ODS) a nejsilnější opoziční stranou ČSSD, vedenou Milošem Zemanem. Strana Miloše Zemana se rozhodla tolerovat menšinovou vládu V.Klause a doložit jí, aby mohla v klidu realizovat svůj program; to ovšem nebralo opozici právo vznášet věcné námitky proti předkládaným návrhům. Někteří novináři nazvali Opoziční smlouvu „*podvodem na voliče*“ a *příčinou korupce u nás*. Existuje však i opačný názor⁴ - bylo to nejplodnější období spolupráce vlády a parlamentu; politici v té době (na rozdíl od doby pozdější -viz výše) dokázali spolu mluvit a spolupracovat v zájmu celé země. Dnes pokračuje vedení ČSSD bohužel stále ve stopách Jiřího Paroubka - místo věcných výhrad vůči vládním návrhům opakuje její předseda B.Sobotka, že „vláda je neschopná a měla by odstoupit“ a opakovaně vyvolává hlasování o nedůvěře vládě. Zdá se, že takovýto nekompromisní postoj oslovuje část voličů, ale straně bere možnost vytvářet koalici (s výjimkou koalice s komunisty).

Kompromitující, dezinformační kampaně

Zdá se mi, že obě nejsilnější politické strany se drží na čele politické scény dvěma mechanismy - masivní volební kampaní, která podprahově působí na podvědomí voličů⁵, a pak kompromitací (resp. diskreditací) potenciálního soka. Diskreditaci používala často bývalá Státní bezpečnost a zdá se, že bývalí agenti v naší politice stále působí. Média s dezinformátory většinou ochotně spolupracují (zpravidla nevědomě), neboť to přitahuje pozornost a zvyšuje zisk. Příkladem může být mediální kampaň proti někdejšímu vicepremiéru Čunkovi, do které se zapojila prakticky všechna média; tato kampaň vyřadila z politiky na čas lidovce (KDU-ČSL). V kampani se silně angažovali zejména Sociální demokraté. Této dezinformační kampani podlely i takové autority jako Václav Havel nebo česká pobočka Amnesty International. Menší politické strany nemohou těmto kampaním prakticky nijak čelit.

Nedávno se udál pokus kompromitovat bývalého ministra spravedlnosti Pospíšila. Později byl z nejasných důvodů premiérem Nečasem odvolán. Šlapal někomu na paty?

V Davli-Sloupě, 29. prosince 2012

Ing. Jan Matys

³ Klaus tehdy jmenoval opakovaně Topolánka, ačkoli jeho první pokus o sestavení vlády nebyl úspěšný.

⁴ Problémem „Opoziční smlouvy“ se zabýval například Václav Žák ve dvouměsíčníku LISTY.

⁵ Sílu podprahového působení, které lidi nutí dělat i to, co vlastně nechtějí, pocítil ten, kdo za minulého režimu nechodil k volbám